

Popov Nebojša. Otimanje od očajja. Republika br. 422-423. god. 2008.

Jedan trenutak tranzicije

Otimanje od očajja

Tek kada i država preuzme svoj deo odgovornosti za svoje vlasništvo, i prestane da svu odgovornost prevaljuje na ostale vlasnike i radnike, inače bolna i rizična tranzicija može biti lišena viška rizika i prestati da bude vrelo očajja od kojeg se ljudi dramatično otimaju

Nebojša Popov

Smrt radnika zrenjaninskog »Šinvoza«, Radislava Stojanova (40) u toku protesta u beogradskom Domu sindikata (16. januara) privukla je znatnu pažnju javnosti. Smrknuta lica nekoliko stotina radnika koji su ga dva dana docnije pratili do »večne kuće« na Temišvarskom groblju u Zrenjaninu nisu mogla da sakriju tugu i bol, očaj i gnev, primetan i u žamoru oko groba. Interesovanje za ovu tragediju poraslo je kada se saznalo da je to peta po redu smrt radnika istog preduzeća. Naime, u poslednje dve godine jedan radnik –

Aleksandar Mijatov – poginuo je na radnom mestu, a trojica – Miloje Jovanov, Duško Živanov i Dragan Perić – su se obesili. Svi su oko 40 godina starosti. Potonja dvojica su ostavila oproštajna pisma u kojima, kao motiv za svoj očajnički čin, pominju krajnje siromaštvo i stid što ne mogu bilo čime da obraduju svoju decu.

Osećanja koja prate stradanje pojedinačnih jedinki, kada se povežu u zgusnut splet događanja, mogu da izrastu u manje ili više snažnu bujicu različitih emocija – sažaljenja prema stradalnicima i gneva prema vinovnicima tuđe nevolje. Bujica emocija može biti toliko snažna, zgusnuta i trajna da zakloni realna događanja čiji su deo konkretna stradanja. A može se i raspliniti kroz bezmalo beskrajn niz raznih stradanja o kojima mediji, pogotovo oni koji su senzacionalistički orijentisani, iz dana u dan, iz godine u godinu, stvaraju masovno raspoloženje ljudi kao da prisustvuju beskonačnom stradanju, a da ništa ne mogu da učine za svoje dobro.

Radislav Stojanov

Za celovito znanje o tome šta se sve realno događa, dabome, potrebna su zamašna istraživanja života jedinki i društvenih grupa, ali tako opsežan i temeljit intelektualni poduhvat premašuje namere i domete ovog teksta.

Umesto da nagađamo šta se sve dešavalo u dušama pokojnika pre nego što su »napustili ovaj svet«, pogledajmo šta se dešava tamo odakle su »otišli«. Ovde će biti reči o tome šta se dešava konkretnim ljudima, šta ih navodi na očajjanje, i šta oni čine da mu se otmu.

Hronika

Već je pomenuto da je Radislav Stojanov preminuo u vreme protesta radnika. Reč je o protestu radnika akcionara dva zrenjaninska preduzeća, »Šinvoz« i BEK. Prema zapisima koji kruže među učesnicima protesta možemo da rekonstruišemo glavne tokove događanja. Fabrika za proizvodnju i remont šinskih vozila – »Šinvoz« – započela je privatizaciju 1989. godine, prema odredbama Zakona o društvenom kapitalu. Do 1993. radnici ovog preduzeća su otkupili 14% akcija preduzeća. Nakon toga je privatizacija obustavljena, zbog hiperinflacije. Nastavljena je 2004. godine, po novom Zakonu o privatizaciji, kada je radnicima i penzionerima besplatno podeljeno 30% akcija. Država je preostalih 56% kapitala prodala Nebojši Ivkoviću koji je na aukciji učestvovao kao fizičko lice a čiji poslovni i preduzetnički kapaciteti nisu poznati. Uoči prodaje 56% kapitala u preduzeću je bilo zaposleno oko 870 radnika.

Na osnovu ugovora s Agencijom za privatizaciju, Ivković je bio obavezan da investira u »Šinvoz«; na toj osnovi bi stekao pravo na uvećanje svog vlasničkog udela. Ovu svoju obavezu on je prividno izvršio 2005. godine tako što je pet rashodovanih dizel-električnih lokomotiva, nabavljenih radi seče u staro gvožđe, prikazao kao investiciju u osnovna sredstva. Ovlašćeni revizor, »Privredni savetnik – Revizija« (Beograd), 11. avgusta 2005. godine je izdao nalaz da je investicija izvršena u skladu s kupoprodajnim ugovorom, nakon čega se Ivković uknjižio kao vlasnik 76% akcija »Šinvoza«.

Lokomotive iz tobožnje investicije su i danas u istom stanju kao i 2005. godine – poživaju na postoljima na kojima su i dovezene, nemaju točkove, neke ni motor.

Radnici akcionari su više puta obavestavali Agenciju za privatizaciju o kakvoj se vrsti

»investicija« radi i zahtevali su kontrolu izvršenja ugovornih obaveza. Agencija je potom, samoinicijativno a i na zahtev radnika akcionara, nekoliko puta slala kontrolu u »Šinvoz« (4. aprila 2004, 12. jula i 24. oktobra 2005, 17. aprila 2006. i 20. marta 2007. godine), a u njihovim izveštajima uvek se tvrdilo da je investicija izvršena u skladu sa sklopljenim ugovorom. Mali akcionari

Nova fabrika za remont motornih i elektro vozila puštena je u rad 1975. godine

osnovano sumnjaju da ranije pomenute lokomotive nije ni kupio Ivković, već ih je »Šinvoz« dobio od ŽTP Beograd u okviru poravnjanja između ova dva preduzeća, izvršenog 2005.

godine. No, ni radnici akcionari, a ni Savet za borbu protiv korupcije Vlade Srbije, nisu dobili odgovarajuće informacije s nadležnih mesta, zbog čega su podneli žalbu Povereniku za informacije od javnog značaja. Bezuspešno.

Zbog neisplaćenih zarada radnici »Šinvoza« stupili su u štrajk. Uz posredovanje Ministarstva privrede, štrajk je obustavljen nakon dve nedelje, ali se ispostavilo da većinski vlasnik i ne namerava da ispuni zahteve štrajkača. Ivković u toku 2007.

godine potpuno obustavlja rad u fabrici i otpušta sve veći broj radnika, kao »tehnološki višak«. Radnici akcionari tokom iste godine povremeno organizuju proteste na kojima traže raskid ugovora Agencije s Ivkovićem. On, pak, daje otkaz bravaru Miti Lisici, predsedniku Samostalnog sindikata, koji je više od dvadeset godina zaposlen u »Šinvozu«.

Novembra 2007. godine nad »Šinvozom« je otvoren stečaj. Glavni poverioci su firme čiji je vlasnik takođe Ivković. U trenutku otvaranja stečaja u »Šinvozu« je bilo zaposleno oko 470 radnika. Danom ulaska u stečaj svima je prestao radni odnos.

Poslednja kontrola Agencije za privatizaciju je utvrdila da Ivković nije izvršio ugovorom predviđenu investiciju, ali ne raskida ugovor, već mu 3. decembra nalaže da u roku od 15 dana dostavi dokaz o izvršenoj ugovornoj obavezi. On 18. decembra pokušava da u preduzeće unese robu kako bi je, s tri godine zakašnjenja, predstavio kao

U divovskom hangaru, na kolosecima su postavljeni vagoni i kompozicije elektromotornih vozova, neke svezde sfarbanane, neke spremne za popravku. Sve je u savršenom redu, ali iako je napojju sunčan, gotovo prolećni dan, kroz vazduh struji studen koja se nečujama svlačila u halu koja se nije grejala. Na ulazu, zaustavljeni sat pojačava višak zavrznogotog vremena

U jednom kabinu koji je pripadajućim radnicima...
U jednom kabinu koji je pripadajućim radnicima...

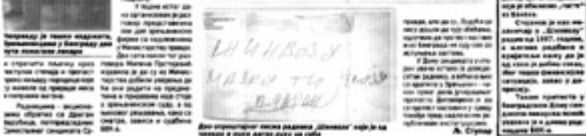
RADNICI - AKCIONARI VEK-A I „ŠINVOZA“ PROTESTUJU U BEOGRADU
TRAŽE POMOĆ DRŽAVE

Radnici i akcionari Šinvoza i Vek-A u Beogradu protestuju zbog neisplaćenih zarada i traže pomoć države.

SAOPŠTENJE RADNIKA AKCIONARA POKUDOM SNIKTI KOLETE
PROTEST DO ISPUŃEŃA ZAHTEVA

Protesti u Beogradu...
Radnici i akcionari Šinvoza i Vek-A u Beogradu protestuju zbog neisplaćenih zarada i traže pomoć države.

Radnici i akcionari Šinvoza i Vek-A u Beogradu protestuju zbog neisplaćenih zarada i traže pomoć države.

U DOMU SINDIKATA SE UTVRDILO ŽIVOT RADNIKA STODANVA

U ovom kabinu...
Radnici i akcionari Šinvoza i Vek-A u Beogradu protestuju zbog neisplaćenih zarada i traže pomoć države.

Radnik Šinvoza...

Radnici i akcionari Šinvoza i Vek-A u Beogradu protestuju zbog neisplaćenih zarada i traže pomoć države.

investiciju; tu robu, bez dozvole stečajnog upravnika i stečajnog sudije, preko svog obezbeđenja unosi u radnički restoran.

Kada su saznali da Ivković ponovo pokušava da falsifikuje izvršenje svoje po ugovoru obavezne investicije, oko 400 radnika akcionara »Šinvoza« 28. decembra blokira fabriku i zahteva raskid ugovora s Ivkovićem i obustavu stečaja. Blokadam rukovodi Protestni odbor u kojem su predstavnici Samostalnog sindikata i UGS Nezavisnost, kao i predstavnici Udruženja malih akcionara.

Ubrzo potom, radnici akcionari »Šinvoza« i obližnjeg BEK-a, 15. januara, dolaze na protest u beogradski Dom sindikata, pozivaju predstavnike Ministarstva pravde, Ministarstva privrede i Agencije za privatizaciju, zahtevajući da predstavnici države ispune svoje zakonom predviđene obaveze, da raskinu ugovor za »Šinvoz« (za BEK je već raskinut) i obustave stečaj u oba preduzeća.

Sutradan, pošto su mediji javili da je u toku noći preminuo učesnik protesta Radislav Stojanov, ministar Mladen Dinkić razgovarao je s predstavnicima Odbora protesta i

obećao da će u roku od dva dana formirati komisiju koja će da utvrdi da li je bilo nezakonitosti i kršenja ugovora u privatizaciji »Šinvoza«, nakon čega će Agencija za privatizaciju naložiti Ivkoviću da u roku od pet dana ispuni svoju ugovornu obavezu, a ukoliko je ne ispuni – ugovor će biti raskinut. Nakon isteka pomenutog roka, 24. januara, radnici akcionari su uputili molbu ministru Dinkiću da ih informiše o realizaciji dogovora od 16. januara. U međuvremenu, predsednici Odbora protesta iz »Šinvoza« i BEK-a, Mita Lisica i Milena Prstojević, uputili su informaciju o toku

protesta u Beogradu na adresu Socijalno-ekonomskog saveta Zrenjanina. Savet je 18. januara, pod predsedništvom Mirka Maleševa, pošto je odao počast preminulom radniku, održao sednicu, prihvatio informaciju, podržao zahteve učesnika u protestu i odlučio da se obrati nadležnim organima vlasti da odgovorno i bez odlaganja razmotre ove zahteve i okončaju napetu neizvesnost oko ove dve firme.

I Odbor građana za podršku radnicima akcionarima, koji je godinama podržavao borbu malih akcionara »Jugoremedije«, pod predsedništvom profesora Slavka Golića, razmatrao je, 23. januara, situaciju oko pomenutih preduzeća, izrazio zabrinutost zbog stradanja ljudi, podržao aktivnosti radničkih protesta i izrazio spremnost da prati događaje i podržava neodložno nalaženje zakonitog, racionalnog i pravednog raspleta dramatične situacije. Prisutni članovi Odbora dali su svoje priloge u Fond solidarnosti radnika u protestu. Aktivnosti radnika akcionara imale su sve veći odjek u javnosti, i van zemlje, što je uvećavalo izgleda da se spor ubrzo reši.

Zbor

Pred kapijom »Šinvoza«, na periferiji grada, u veoma prostranoj »industrijskoj zoni«, na sunčanom danu nakon vetrovite i tmurne noći, 28. januara, okupilo se preko dve stotine ljudi. Mita Lisica, predsednik Odbora protesta, najpre je najavio gosta protesta, Bratislava Tomića, predsednika Privremenog organa opštine (»prinudna uprava« traje već više od godinu dana), koji je, umesto najavljenog gradonačelnika Gorana Kneževića, podržao radnike u protestu, u ime lokalne samouprave. Već dok je govorio prekidali su ga povici, najglasniji od radnika Rade Rajića, »Gde ste bili do sada?« Predsedavajući Lisica je molio za razumevanje za teškoće protesta i neizvesnost njegovog ishoda, i da je za uspeh – raskid ugovora i zaustavljanje stečaja – važna pojačana aktivnost, a ne da po kućama radnici »mirno sede ispred televizora«, da je neophodna izraženija solidarnost, i naglasio je da ne treba da »zatvaraju vrata« pred onima koji su spremni da ih podrže, ma šta o njima inače mislili. U dramatičnom trenutku je važna svaka podrška, kako veli Lisica, »makar i od crnog đavola«.

Sve to je prošlo uz izvestan žamor, ali bez jačih glasova podrške ili osporavanja. Drugi deo zбора bio je posvećen daljim akcijama. Predsednik Lisica je obavestio prisutne da nije ostvareno obećanje koje su dobili prilikom protesta u Beogradu. Ministarstvo za privredu je formiralo komisiju i uputilo dopis Trgovinskom sudu u Zrenjaninu, i tu je stvar član Odbora protesta. Mada je već više godina u penziji, naglasio je da mu je stalo do pobeđe stala. Još jednom ističe podršku lokalne samouprave i izraze sindikalne solidarnosti iz inostranstva (videti okvir). Najavljuje hitan razgovor sa gradonačelnikom i pita prisutne da li su voljni da ponovo idu na protest u Beograd kako bi, najkasnije do 31. januara, dobili jasan i pouzdan odgovor predstavnika vlasti o raskidu ugovora i obustavi stečaja. Većinom glasova, uz povike »idemo«, prihvaćen je predlog da se protest nastavi i ponovo ide u Beograd. Prisutnima se obratio i Radislav Orašanin, predsednik udruženja radnika akcionara i pravde. A za to, veli, ima izvesnih izgleda

Bratislav Tomić

Mirko Malešev

jer su radnici izašli iz dugotrajne pasivnosti i straha od odlučnijeg delovanja. Sada, kada samo iz duše nego i iz svesti«. Tako nešto je utoliko potrebnije jer, čak i ukoliko protest uspe, slede veliki napori da se savlada pozamašna korupcija o kojoj mnogi dosta znaju ali već dugo čute i ništa ne preduzimaju.

Govorio je i Mirko Malešev, predsednik SSS Zrenjanina. Obavestio je prisutne o podršci protestu od strane ovog sindikata i Socijalno-ekonomskog saveta opštine. Uslov za

Mita Lisica

uspešan ishod protesta, prema Maleševu, jeste najšira sindikalna solidarnost, bez razilaženja postojećih sindikalnih organizacija. On je naročito naglasio značaj uspeha protesta radnika »Šinvoza« i BEK-a, koji bi, uz raniji uspeh radnika akcionara »Jugoremedije«, postali realan oslonac za revitalizaciju privrede grada. U suprotnom, može se desiti da poveliki prostor na kojem se nalaze prazne fabričke hale bude pretvoren u skladišta nekih drugih firmi. To bi bila nakaradna privatizacija koju neki neosnovano nazivaju »liberalnim kapitalizmom«. Uspeh pomenute tri firme u borbi protiv pogubnih ugovora o privatizaciji, poštovanje prava malih akcionara, vraćanje radnika na posao i razvoj firmi suštinski su uslovi za odlučno suprotstavljanje pljački privrede i radnika. Zalaganje za neophodnu solidarnost radnika Malešev je potkrepio odlukom koju su donela rukovodstva protesta »Šinvoza« i BEK-a, da formiraju

Fond solidarnosti za pomoć najugroženijima i za finansiranje troškova održavanja protesta. Fond je već proradio, prikuplja se novac, i formirana je Komisija koja će rukovoditi Fondom. Mada je u središtu pažnje samih učesnika protesta, a i javnosti, sukob s državom i s onim kome je ona prodala svoj udeo u kapitalu preduzeća, primetni su i izvesni znaci unutarnjih trvenja. Naime, u lokalnom listu je objavljen tekst o izvesnom incidentu koji se desio u kući Zorana Eremića, poverenika UGS Nezavisnost, u obližnjem selu (Melenci), gde su ga posetile kolege iz protesta, koje pripadaju drugom sindikatu, i da je tom prilikom došlo do verbalnog sukoba. Nagoveštena je mogućnost intervencije policije i pravosuđa. Nastojeći da pratim glavni tok sukoba ovaj sporedni tok prepuštam kasnijem ispitivanju. Za sada samo ukazujem na to da naporedo sa spoljnim sukobom postoji i tinjajući unutarnji

sukob među samim učesnicima protesta i njihovim sindikalnim organizacijama.

O tome šta se sve dešava u samoj fabrici ima oskudnih informacija. Tako, recimo, donedavni (do stečaja) direktor, Dragan Jeftović, prema pisanju lokalnog lista *Zrenjanin* od 31. januara, tvrdi da su investicije u fabricu izvršene, ali je »jedna grupa radnika napravila opstrukciju rada firme, pa nismo bili u mogućnosti da

izvršavamo planove proizvodnje«, zbog čega je i došlo do stečaja. On takođe tvrdi da stečajni upravnik trenutno nema kontrolu nad situacijom u firmi, jer su je, veli, zauzela treća lica, koja se predstavljaju kao mali akcionari. On tvrdi da »'Šinvozom' šetaju ljudi iz 'Jugoremedije', 'Beka', tamo je čitava sindikalna organizacija, potpuno bezakonje«. I ove navode treba detaljnije ispitati, ali vratimo se glavnom toku događanja.

Učesnici zbora o kojem je ovde reč su, sudeći po napetoj atmosferi, veoma ozbiljno shvatili obećanja predstavnika vlasti da će, napokon, postupiti odgovorno kada je reč o raskidu ugovora i obustavi stečaja. Ukoliko se to brzo ne dogodi izrazili su spremnost da ponovo, 31. januara, idu na protest u Beograd, i da će protest »trajati do donošenja odluke o raskidu ugovora«.

Najzad, posle višegodišnjeg otezanja vlasti da preuzme svoj deo odgovornost za raspolaganje svojim udelom u vlasništvu i za poštovanje zakona i ugovora, a pod pritiskom protesta radnika akcionara i javnosti, 31. januara, iz nadležnog ministarstva stigla je informacija da će biti raskinut

■ *Međunarodna sindikalna solidarnost*
■ **REPUBLIKA SRBIJA**
PRESEDNIK REPUBLIKE, Boris Tadić
MINISTAR EKONOMIJE I REGIONALNOG RAZVOJA, Mladan Dinkić
AGENCIJA ZA PRIVATIZACIJU, direktor Vesna Džinić
AKCIJSKI FOND, direktor Aleksandar Gračanac
■ *Poštovani,*
Međunarodna komisija solidarnosti (ISC) Industrijskih radnika sveta (IWW) – međunarodnog demokratskog sindikata kojim upravljaju radnici – izražava solidarnost sa radnicima akcionarima zrenjaninskih fabrika »Bek« i »Šinvoz«, koji su od oktobra, odnosno decembra 2007. godine u blokadi svojih fabrika.
Naša organizacija osuđuje način na koji novi vlasnici teraju svoja preduzeća u stečaj, s namerom da potpunim prelaskom vlasništva u

sporni ugovor. Predvodnici protesta, na čelu s Mitom Lisicom, predstavnicima vlasti su odlučno rekli da neće napuštati njihove kancelarije dok ne dobiju akt o raskidu ugovora. Rekli bismo da je dobro što su nadležni organi ipak postupili po svojoj dužnosti, pa i da su pokazali i izvesno razumevanje za stradanje radnika. Ipak, pre bi se reklo da je iskamčeni akt prvenstveno nastao usled zebnje predstavnika vlasti da će se baš toga dana, 31. decembra, usred Beograda ponovo pojaviti kolona očajnih protestanata, što odlučuju o njihovoj egzistenciji nije briga. A baš oni u čijim je rukama najveća moć često se žale na razne pritiske, čak i na pretrpljenu »duševnu bol«, što izgleda cinično, pa i licemerno. No, da ne bismo podlegli tmini pesimizma priznajmo da se ukazao tračak svetla. Posle velikog truda i silnih muka odškrinuta su vrata za zakonito, racionalno i pravedno rešavanje statusa firme dovedene do ruba kraha. Umesto da nagađamo šta će se u ovom slučaju dalje događati, pogledajmo neke bitne probleme koje i danas ima »Jugoremedija«, na čije se iskustvo pozivaju učesnici tekućeg protesta.

Skriveni (su)vlasnik

Ostavljajući ovom prilikom ispitivanje odgovornosti predstavnika države prilikom prodaje svog udela u vlasništvu »Jugoremedije« jednom »kontroverznom biznismenu« s policijske poternice koji nije ispunio uslove za sklapanje ugovora a potom ga godinama

njihove ruke ponište osnovna radnička prava otkazivanjem kolektivnog ugovora.

Zahtevamo od predsednika Borisa Tadića, ministra ekonomije i regionalnog razvoja Mladana Dinkića, direktorke Agencije za privatizaciju Vesne Džinić i direktora Akcijskog fonda Aleksandra Gračanca da urade sve što je u njihovoj nadležnosti kako bi se raskinuli ugovori o privatizaciji i da omoguće da se radnici akcionari ovih fabrika zaštite od loših posledica do kojih je privatizacija dovela.

Pored toga, naša organizacija smatra da postoji bliska veza između političkih sloboda i ekonomske pravde – odsustvo jednog, sigurno znači i urušavanje drugog. S tim u vezi, zaštita prava radnika akcionara je pozitivan korak koji treba da osigura da većina radnog naroda u Srbiji ne padne pod dominaciju interesa nekolicine bogatih. Srdačan pozdrav,

■
Saku Pinta

*Međunarodna komisija solidarnosti
Industrijski radnici sveta*
■

grubo kršio, a obaveze iz ugovora o dokapitalizaciji nije ispunio, odgovornost države iznova se otvara nakon raskida ugovora. Naime, čitavu godinu dana nakon raskida oba ugovora država nije preuzela odgovornost za svoj deo vlasništva. Da čovek prosto ne poveruje, umesto države u upravljanju firmom učestvuje i dalje isti »kontroverzni biznismen« koji je sudskom odlukom lišen pravnog osnova za raspolaganje vlasništvom. Sasvim jednostavno rečeno država, sa 41,93% kapitala, još uvek se nije upisala u odgovarajući registar niti je preuzela svoje suvlasničke odgovornosti.

Sažeto rečeno, sve vlasničke obaveze i odgovornosti svaljene su na, kako se u javnosti obično nazivaju s приметnim potcenjivanjem – »male akcionare« – koji u ovom slučaju imaju većinski paket akcija (58,07% kapitala preduzeća). Godinama ignorisani, maltretirani i u javnosti satanizovani kao opaki ostaci mračnog doba socijalizma i ideološki neprijatelji privatizacije, oni su 1. marta 2007. preuzeli upravu firmom, obnovili i proširili proizvodnju, nadoknadili štete nanete radnicima i zakoračili u zamašne investicije u razvoj »Jugoremedije«. Uvereni da su se izbacili iz očajnog položaja u koji su ih gurali suvlasnici, očekivali su saradnju sa državom kao suvlasnikom, da će se uspostaviti partnerski odnosi. Ali, država ostaje skriveni suvlasnik, nikako da prihvati svoje zakonske uloge i odgovornosti.

O preduzetničkim i poslovnim kapacitetima upravo tih potcenjivanih i klevetanih »malih akcionara« rečito svedoči njihova orijentacija na investicije u razvoj. O tome smo već pisali u *Republici*. Trenutno, najveću pažnju usmerili su na prilagođavanje (adaptaciju) propisanim svetskim standardima o kvalitetu farmaceutskih proizvoda, i to do fiksnog roka – 1. avgusta 2009. godine.

Upravo u jeku zbivanja oko »Šinvoza« i BEK-a predsednik Upravnog odbora »Jugoremedije« Zdravko Deurić obraća se, 28. januara, predstavnicima vlasti, konkretno ministru Draganu Đilasu, zaduženom za raspolaganje Nacionalnim investicionim fondom, predlažući saradnju u razvoju firme. »Novo rukovodstvo fabrike je«, naglašava se u ovom dopisu, »i pored zatečene teške nelikvidnosti, dugotrajne blokade i velikih obaveza prema domaćim i ino dobavljačima, odlučilo da se adaptacija mora izvršiti po svaku cenu, jer je ona uslov opstanka fabrike«. U tom cilju doneli su plan investicionih aktivnosti. Planira se adaptacija proizvodnog

prostora u vrednosti od 4,5 miliona evra i kupovina opreme u iznosu od 5,5 miliona evra. Predviđeno je da »Jugoremedija« učestvuje s tri miliona evra. Po Završnom računu za 2007. godinu podneće Republičkom fondu za razvoj zahtev za dodelu dugoročnog kredita.

Očekuju razumevanje i podršku Nacionalnog investicionog fonda. Ističu da bi dobit za Republiku Srbiju bila višestruka: pre svega, uspešnom realizacijom planiranih investicionih aktivnosti država bi, nakon 1. avgusta 2009. godine, ostala suvlasnik profitabilne fabrike lekova. Bez investicija u razvoj, sasvim jasno se upozorava, kapital »Jugoremedije« bio bi

»sveden samo na vrednost građevinskih objekata«. Umesto propadanja, otvara se realna perspektiva razvoja, tako bi kroz saradnju s firmama iz EU bio ostvaren dodatni godišnji prihod od 3-4 miliona evra, a izvoz u zemlje bivšeg SSSR-a znatno bi premašio sadašnju vrednost od 2,5 miliona evra. Dakle, od poslovnih uspeha firme lokalna zajednica i čitava država imale bi pozamašnu korist, jer već u ovom trenutku na ime raznih dažbina uplaćuje u državni budžet 3,6 miliona evra.

Podrobniji prikaz ovog dopisa predočava kako sadašnji većinski vlasnik shvata svoju

ПОЛИТИКА

„Шинвоз“ намерно урушаван

Играјући на све нове кинеске раднице „Шинвоза“ утврдили су се да обећање које им је Милош Јанковић, министар економије и регионалног развоја, дао пре два дана. Чим је високи државни званичник изуство да постоји основна сумња да је њихова фирма намерно урушава у стечај, истраживачи су спазовали ствари, затворили врата Дома синдиката и кренули пут Зрењанина.

Према речима Миле Лисице, представника радника „Шинвоза“, оно што су почели да посматрају изгледало мисли коначно су чуле и државне институције.

– Министар Јанковић се отворено каже да неће нико од њихових изабраних изабраних. Сви локални гласови говоре да се у „Шинвозу“ од 2004. године обављало приватно пословање. То је имао двоје грађанских власника да ће се повинути такова приватној акцији, Ипак, за случај да се дата обећања не испуне, ми ћемо предузети радикалне мере. Проглеђемо се у Београд и протест наставимо – ве у толико згради Дома синдиката, већ на тротину испред Влада Србије – истакло је Лисица.

Искрено је признао да му је као што његов колега Радислав Стојанов, који је пре два дана прегледао, веће дочекао да буде сведок министарског обећања. Због тога ће данас Лисица и његове колеге окупљене у фабрици наставити тек пошто се на скрпани опросте од Стојанова.

Министар им је, такође, обећао да ће од ЗМУТ-а Србије и Управе за борбу против корупције издати одговарајуће потписане изјаве о раду новосадске Агенције за приватизацију јер постоји информација о несавесном пословању у неколико приватизација. Јуче је, како у служби за односе са јавношћу свог министарства, тако и извор из контролних органа који је у последње две године обављао отпрану новосадске Агенције за приватизацију, за коју неки радници сумњају да је несавесно радила на свој посто.

У најближем министарству питали смо јуче шта је било тачно очекивано из министарства да ли ова преговорања у преговорима обавља истражаче. Како кажу, узалом у меке податке, може се закључити да је највеће зуготне „Шинвоза“, која је 2004. године купио Небојша Николић, био према предузећу „ГШЦ Левошице“, иза које стоји исти бизнисмен.

– У том случају, како је закључити да је стечај био намеран – како у најближем министарству.

Рађеник „Шинвоза“ почели су близу фабрике још 28. децембра. Ту су дочекали и Нову годину. А. Николић

preduzetničku i poslovnu ulogu, a kako na to gleda suvlasnik – država – videće se ubrzo. Inače, ni u ovom dopisu ne zapostavlja se traganje za eventualnim novim vlasnicima, uključiv i prodaju čitave firme nekom moćnom i perspektivnom strateškom partneru. Tako nešto, nadati se, biće

stvar koja se tiče sadašnjih vlasnika, i većinskih – malih akcionara i manjinskog – države. Racionalno poslovanje podrazumeva partnerstvo sadašnjih vlasnika u odlučivanju o budućnosti, kako se već pokazalo, jedne prosperitetne firme. Uskoro, 1. marta, biće puna godina dana ulaska većinskog vlasnika u posed i upravljanje, i to će biti prilika da se sumiraju postignuti rezultati u proteklom periodu, a i da se jasno formulišu glavni problemi koje ubuduće treba rešavati, što će *Republika*, kao i do sada, pažljivo pratiti i obaveštavati javnost. Vratimo se ponovo glavnom toku sadašnjih zbivanja i temi ovoga teksta.

U makazama megaprojekata

Da bismo razumeli šta se dešava danas sa »Šinvozom« trebalo bi da bismo privirimo u privrednu istoriju grada. Reč je o preduzeću čiji je zametak nastao krajem XIX veka, u vreme izgradnje železničke pruge u Banatu kao regionu tadašnje Austro-Ugarske. Tada, sada već daleke 1887. godine, pored izgrađene železničke stanice ondašnjeg Bečkereka (sada Zrenjanin) osnovano je preduzeće za izradu malih motora sa unutrašnjim sagorevanjem, oko kojeg se razvijala kasnije čuvena Železnička radionica. Kamen-temeljac ovom preduzeću postavilo je akcionarsko društvo na čijem čelu je bio grof Čekonić, najbogatiji i najuticajniji veleposednik (preko 32.000 katastarskih jutara oranice) u toj regiji. Pored kapitala akcionara, u izgradnju i razvoj preduzeća, kao i čitave železnice, uloženi su kapitali moćnih banaka i same države. Svako od njih imao je interes da se gradi i razvija železnička mreža i da se uz nju podiže i razvija servisiranje te mreže, kao i lokomotiva, vagona i raznih uređaja. Sve to bilo je od i te kakve koristi i za lokalno stanovništvo, grad i državu.

Železnička radionica radila je, kako kazuju lokalne hronike, i u vreme svetskih ratova, raspada država, pomeranja državnih granica, kroz uspone i padove i povremene krize i sukobe. Ona je bila i središte formiranja najuglednijih majstora u gradu i regiji. Ostalo je i obilje građe o nastanku i razvoju radničkog pokreta. Železnička radionica smatra se i »rasadnikom kadrova« KP i lokalne vlasti nakon 1945. godine. U sklopu posleratne ubrzane industrijalizacije ovo preduzeće postajalo je sve razvijenije i moćnije. Sto godina nakon osnivanja u preduzeću radi oko 1.500 radnika solidnih kvalifikacija, najviše kvalifikovanih radnika i sve veći broj tehničara i inženjera. Pored remonta svih vrsta lokomotiva (parnih i električnih), svih vrsta vagona, proizvodnje rezervnih delova za potrebe državne železnice i raznih industrijskih pogona, vremenom su osvajana i nova područja. Proizvodi se oprema za petrohemiju, naftnu i hemijsku industriju, livačku i klaničnu industriju, čelične konstrukcije, dizalice i kranovi, složeni sistemi i oprema za prehrambenu industriju... Uvozi se moderna tehnologija iz Italije, Nemačke, Francuske. Izvozi se sve širi i raznovrsniji asortiman. Za proizvodne i druge uspehe »Šinvoz« je dobio mnoga priznanja i odlikovanja.

Počev od 1970. godine »Šinvoz« ulazi u složene integracije sa srodnim preduzećima metalnog kompleksa. Formira se Udružena metalna industrija »Metind« koja gradi nove pogone u »industrijskog zoni«, gde na oko 120.000 kvadratnih metara radi preko 4.000

Филм о радничкој несрећи

После сахране колеге
Радислава Стојанова, који
је преминуо на протесту у
Београду, његови другови
су се прикључили у штрајк
у фабрици, у којој је од
почетка приватизације
умрло пет радника

градњом, ali je takođe u vlasni-
štvo firme Nisnab, ostao na gradbi, da bi
za vreme tih radova u skladu. Tako se u
radnici morali od borbe sa kapitalizacijom.
Srbijanski ministar za rad, "Šinvoz" je
kao i u prethodnom. Sada je vreme za
radnike (na koji su 32 miliona dinara),
stavljajući u pitanje postojeće stanje
u Beogradu. U "Šinvozu", koji je
odavno radnik, radnici su...

privatizacijom u oštrom sukobu, ali je
okupljeni akcionari i radnici su
pokušali - ali nije bilo. Tako, čitavi
stranici čitavi. Prilikom suda.
Radnici Nisnab, dugogodišnji rad-
nici "Šinvoza" i neposredni za sre-
ću svih.
- Ali bi vas pokušali preuzeti,
sada su za vreme tih radova morali
- drugi radnici. - Sada su se na str-

radnika.

Prateći sadašnja zbivanja obišao sam čitavu »industrijsku zonu« koja se u dužini od oko šest kilometara, a na širini od pola do dva kilometra, proteže duž čitavog južnog oboda grada, od ulaska do izlaska Begeja iz Zrenjanina. Tu se nižu Fabrika tepiha, Mlekara, Fabrika biljne masti, Uljara, »Remont«, »Radijator«, »Šinvoz«, BEK, Kafilerija, Šećerana, Toplana, »Jugoremedija«, Skrobara, »Luksol«, Fabrika obuće i Kožara. Nižu se mahom nekadašnji industrijski giganti i poneka manja fabrika. Sve te fabrike su donedavno bile u pogonu, a sada samo poneka radi. Nekadašnji džinovni su oronuli, hale i dvorišta prazni, parkovi zakorovljeni, svugde su razbacane razne olupine i zarđala gvožđurija. Sve ovo sablasno liči na »groblje dinosaurus«, kao mučna uspomena na jedno dugo razdoblje gradnje i uspona pojedinačnih gigantata i ogromne »industrijske zone«. O sudbini tog »gigantizma« malo se zna. O njihovoj sudbini više se nagađa nego što su obavljene temeljite analize. Ostali su tragovi u blistavim bedekerima iz na prvi pogled blistavog »socijalističkog raja«, uz propagandne hvalospeve revolucionarima i graditeljima, mahom onima na vlasti. O tome kako se realno radilo i živelo malo je tragova. Kao da je sve potonulo u neku »crnu rupu«. U lokalnoj samoupravi tvrde da sve to nije u delokrugu njihovog rada, jer za sve ono što je bilo u društvenoj svojini nadležna je centralna državna vlast. Verovatno neke od starih fabrika ne mogu da opstanu, ali da li baš sve moraju da propadnu?

U izdanju sadašnje lokalne samouprave pojavile su se blešteće slikovnice o gradnji novih fabrika na praznom prostoru, zelenim njivama (»green field«), koje sadašnja vlast nudi novim investitorima, najpoželjnije »strateškim partnerima« iz inostranstva, gde će se otvoriti novi proizvodni pogoni, nova radna mesta i odakle će poteći novi i obilni prihodi. Još nisu izvesni ishodi ovih vizija.

U ovim megaprojektima, starim i novim, nema informacija o konkretnim izvođačima, vlasnicima i radnicima, kao da su ih odrezale neke goleme makaze. Danas više znamo o davnašnjem grofu Čekoniću, kao jedom od prvih akcionara, nego o potonjim industrijalcima, majstorima, inženjerima, tehničarima. Ne moramo se diviti jednom grofu, bankarima, ministrima i vladama minulog doba, ali možemo ipak podosta znati o njihovom kapitalu, poslovnim i preduzetničkim sposobnostima, obrazovanju, te o etičkim, pravnim i političkim normama. Danas teško da možemo govoriti o nekim uzoritim novim grofovima i baronima, jer su na delu razni »kontroverzni biznismeni«, »oligarsi«, »tajkuni« i »novi feudalci«. Svakako, ima

Svršeni učenici četvrtog kola Železničke zanatske škole koja je bila pravi centar revolucionarnih kadrova u Radionici i gradu

i solidnih preduzetnika u industriji, zanatstvu, tranziciji. Stoga možemo samo da nagađamo šta je bilo i naročito šta će dalje biti u tom zamašnom i dramatičnom procesu.

Ipak, ponešto i znamo. Nije baš sve potonulo u »mračnu prošlost«, kako nam se to već godinama sugerije, niti je sasvim zasjenjeno bleštećom novom »svetlom budućnošću«. Makaze, ni najmoćnije, ne mogu baš sve odrezati i ukloniti iz sećanja. Znamo, tako, da je moćna država bila glavni pokretač zamašne industrijalizacije i da je sva vlast bila u njenim rukama, da je ona bila i faktički vlasnik izgrađenih fabrika. Znamo, takođe, da je ona uspevala da pribavi obilna sredstva za investicije, ne samo od poreza nego i iz inostranstva, na ime pomoći i kredita, naročito sa Zapada, zahvaljujući »hladnom ratu« u kojem je Jugoslavija bila »tampon zona« između sukobljenih blokova kojima je bilo u interesu da suparnik bude što udaljeniji, pa nisu škrtarili da to postignu ulažući u razvoj naše zemlje. Zahvaljujući više spoljašnjem dotoku novca i razne robe (o oružju da i ne govorimo) nego uspešnosti domaće privrede rastao je standard građana a naša zemlja, od svih zemalja »realnog socijalizma«, bila bogatija i otvorenija prema svetu. Iz takve pozicije zemlje i vlasti u njoj logično sledi i saznanje o razlozima popularnosti te vlasti i izrazite lojalnosti podanika koja se prelivala u bespogovorno podaništvo.

Manje znamo, ali s malo truda bismo i to mogli znati, da ta lojalnost nije bila apsolutna, i da nisu baš svi bili puki poslušnici vlasti. Naime, za našu temu posebno je važno podsetiti da su u Jugoslaviji, počev od 1958. godine, zaredali radnički štrajkovi, koji su za desetak godina bili brojni (samo onih registrovanih bilo je oko dve hiljade). O tome se nije smelo javno govoriti, to je bila »tabu-tema«, jer se po svaku cenu htela održati slika o jedinstvenom i harmoničnom društvu i državi. Baveći se tada obrazovanjem radnika, i ja sam istraživao radničke štrajkove (oni su se različito nazivali samo da se izbegne reč »štrajk«). Istraživanja (ne samo moja) su pokazala da su, iako nelegalni, ovi štrajkovi bili veoma uspešni. Vlast je brzo reagovala

isplatom zarada, čak i njihovim povećanjem, samo da se zataška činjenica da oni postoje. A zašto bi onako moćna država, pitate se, skrivala štrajkove? Odgovor nije previše komplikovan: zato da se ne bi javno otvorilo pitanje o vlasništvu. Naime, tada je, po vladajućoj ideologiji, na vlasti bila radnička klasa s istorijskom misijom da izgradi komunizam koji je, prema vladajućoj doktrini marksizma-lenjinizma, inače, bio istorijska nužnost. Prema ustavu i u zakonima, dominiralo je društveno vlasništvo a sredstva za

proizvodnju su bila u rukama radničkog samoupravljanja. To što se vladajuća klasa bori za prava iz najamnog odnosa, kao i u svim radničkim štrajkovima, predstavljalo se kao neviđeno čudo, pa ga je stoga trebalo sakriti. Ilegalna borba radnika za elementarna prava ostavila je skrivenim ne samo stvarnog vlasnika, nego i same radnike. Tako su spram veoma organizovane vlasti i vladajuće klase ostajali radnici koji se stihijno i spontano bore za vlastitu egzistenciju, ostajali su bez svojih sindikata i političkih organizacija, lišeni realnih mogućnosti da se oblikuju kao društvena klasa svesna svog realnog položaja, svojih interesa i svojih realnih mogućnosti da se organizovano bori za poboljšanje uslova svoga života. Sadašnja vlast postupa veštije od nekadašnje. Dopušta štrajkove i demonstracije,

legalizovan je pluralizam sindikalnog i političkog organizovanja, ali akcije radnika ostaju na »brisanom prostoru«, bez autonomnih organizacija,

kao puževi golaći, bez elementarne zaštite vlastitih organizacija a spram veoma organizovanih grupacija na vlasti ili bliskih vlasti i mimo mahom ravnodušnih nevladinih organizacija kada je reč o životnim nevoljama radnika. Otuda nije čudnovato što se i dalje širi strah od politike, tako da se bezmalo svako ko se drzne da se suprotstavi vlasti obeležava kao opaki pretendent koji hoće da zgrabi vlast pa se prenemaže da je nevin, da neće da se »meša u politiku«. Jugoslavija kao država i poredak u njoj, i to znamo, razorena je kroz krvave sukobe, kroz seriju ratova, a njih prate retko viđeni zločini i pljačka. Tokom divljanja te stihije straha, mržnje i nasilja uništeno je toliko mnogo života da im ni broj još nije pouzdano utvrđen. Niti su sređena znanja o oblicima i razmerama sveopšteg razaranja, i privrede, što je za našu temu posebno značajno. A pocepane su ideološke i propagandne zavese »starog režima«. Mnogo toga je naprosto nestalo, uključiv i društvenu svojinu i radničko samoupravljanje. Zašto i kako se sve to desilo još nije razjašnjeno, niti je izvesno ko sve i iz kojih razloga i danas gaji nostalgiju za tim razdobljem. Bilo bi suviše smelo da se svim tim temama bavim u ovom ipak tematski ograničenom tekstu. Ograničiću se na ono što smatram suštinom teme ovog analitičkog oglada o jednom konkretnom trenutku tranzicije.

Svojina i odgovornost

Da ne bih prepao čitaoca značajem i širinom teme iz naslova ovog odeljka, podsećam da o tome mogu naći više merodavnih tekstova u listu *Republika*, a i na dugim mestima. Podsećam, takođe, da je objavljeno puno tekstova o nastajanju i delovanju pokreta za demokratske promene u Srbiji, tokom poslednje decenije prošlog veka, odakle je proisteklo i rušenje »starog režima«, na izborima 24. septembra i na oktobarskim demonstracijama 2000. godine. U središtu tih težnji za demokratske promene, to je izvesno, bilo je donošenje novog ustava, što je pobjednička opozicija, a potom i vlast, obećala i time pridobila najširu moguću i snažnu podršku i na izborima i u demonstracijama. Poznata su i kolebanja nove vlasti oko ovog javnog posla, kao što su poznati i sporovi i sukobi unutar te nove vlasti koji su vodili do razlaza, sporova i sukoba, pa i raspada nekada snažne opozicije i nove vladajuće grupacije (DOS). Čitaoci se, na stranicama našeg lista, mogu obavestiti i o višegodišnjim naporima da se donese novi ustav.

Kada je reč o novom ustavu dogodio se, za mnoge, neočekivan obrt. Godinama odlagano njegovo donošenje pravdano je da se tako važan posao ne može obaviti »preko noći«, a

donet je, krajem 2006. godine bukvalno u noćnoj tmini. Usvojila ga je Narodna skupština iako poslanici nisu bili u prilici ni da ga valjano pročitaju, i potvrđen je na referendumu bez ikakve ozbiljnije javne debate. Desio se još veći obrt, za mnoge još manje očekivan i razumljiv. U donošenju novoga ustava nastupali su združeni nekadašnji »ljuti protivnici«, nosioci vlasti u starom režimu, SRS i SPS, i takođe zavađene stranke »demokratskog bloka« – DS, DSS i G 17 +. Umesto bazičnog

konsenzusa o temelju obnove privrede i društva – a to su norme o svojini – nekadašnja društvena svojina je naprosto izbrisana, bez ikakvih razjašnjenja čime će i kako biti zamenjena; dakle, nije izvesno na kojim novim svojinskim temeljima počiva najdalekosežniji proces tranzicije. A kada to nije pouzdano utvrđeno, ustavom i zakonima, otvara se širok prostor za samovolju vlasti i razne oblike sistemske korupcije. Krađe i pljačke, o kojima se inače puno govori, i bezbrojne afere s tim u vezi, stvaraju veoma nepovoljne uslove za preduzetničke i poslovne poduhvate, i stvaraju krajnje nesigurne uslove života svih, naročito onih koji su na dnu hijerarhije vlasti ili su sasvim izvan nje.

Način takve promene ustava opravdava se neophodnošću borbe za Kosovo koje se našlo i na ključnom mestu u njegovoj preambuli, kao obavezujuća zakletva. Na takvom poimanju Kosova i obavezujućoj borbi da ono ostane u sastavu Srbije utemeljena je »kohabitacija« svih stranaka koje su učestvovalе u donošenju Ustava. Ostavljajući ovde po strani ovu »goruću temu«, ne prihvatajući ni sada kao ni ranije nasilno presecanje »kosovskog čvora« (i o tome ima puno priloga u *Republici*), s punom svešću o rizicima novih konfrontacija na Kosovu, u Srbiji, bližem i daljem okruženju, vratio bih se ipak glavnoj temi ovog članka. Bez jasnih ustavnih i zakonskih normi o svojini – privatnoj i javnoj – složeni proces tranzicije izložen je samovolji vlasti. Kao što ni ranija vlast nije uspela da se sakrije iza ideološkog paravana sazdanog od indoktrinacije o nužnosti »uterivanja u socijalizam«

koji je, podsećamo, shvatan kao inače evidentna istorijska nužnost, slično se danas postupa u propagandi »uterivanja u kapitalizam«, koji se opet smatra istorijskom neminovnošću. I, kao što se nekadašnja vlast krila iza ondašnjeg ideološkog paravana, ne prezajući i od najsirovijih metoda dominacije, tako ni nova vlast, iza novog ideološkog paravana, ne preza od bilo kakvih mera i poteza, ravnodušna prema nevoljama ljudi, čak i onima koje ih bacaju u očajanje. Na posledice takve ideologije i politike jasno je upozoreno u prvom krugu izbora predsednika Republike, kada su na tapet dospeli ipak realni životni tokovi, i kada je uočena bitna razlika u političkom ponašanju dobitnika i gubitnika tranzicije. Naime, nije teško razumeti da je kandidat SRS Tomislav Nikolić dobio ubedljivo nadmoćnu većinu glasova, blizu 40%, i da izgleda logično da su protagonisti nekadašnjeg režima egzistencijalno zainteresovani da izbegnu polaganje računa za posledice svoje nekadašnje vladavine, pre svega za zločine i pljačku, da imaju veoma organizovane i disciplinovane pristalice i da su se izveštili u izbornoj propagandi. Teže je razumeti zašto kandidat DS Boris Tadić, sadašnji predsednik, s uverljivom propagandom o modernizaciji zemlje i neodložnom učešću u evropskim integracijama i uključenju u EU znatno zaostaje u broju glasova, za skoro 5%. Najteže je razumeti jedan inače uverljiv nalaz prvog kruga glasanja, da su za Nikolića glasali i oni koji nisu pristalice njegove ideologije i politike, već glasaju protiv nove vlasti. Bez nagađanja o korenima inata i »srpskog prkosa« prisetimo se da su merodavne analize pokazale da je većina birača i 2000. godine glasala više protiv Miloševića nego za Koštunicu. Da li će ovaj motiv biti uticajan i u drugom krugu izbora u ovom trenutku ne znamo, jer ovaj tekst završavamo pre 3. februara. Ne znamo, takođe, ni da li će, kao i prilikom prošlih izbora, prevagnuti, u poslednji čas, strah jednog dela birača od pobeđe Nikolića i time obezbediti pobeđu Tadiću.

Dosta toga ne znamo, a u ovom trenutku ne možemo ni znati, ipak s dosta pouzdanja možemo reći da ni stara ni nova vlast nije iskoračila iz već pomenute »kohabitacije«, što je dovoljan razlog da, pored onih koji već jesu u očajnom položaju, i mnogi drugi osećaju da klize ka rubu očaja. Višestrukog očaja, jer su već ophrvani životnim tegobama, jer osećaju nemoć da išta bitno promene u svom životu, jer pred sobom imaju bahatu svemoć vlasti, i stare i nove. Sila vlasti sada nije, kao nekada, usmerena na »uterivanje u socijalizam«, ali jeste na »uterivanje u kapitalizam«. Nameće se i žrtvovanje za odbranu »krvi i tla« uz odricanje života danas i ovde, naročito za one koji nisu na vlasti ili su od nje udaljeni, koji se žigošu zbog manjka »patriotizma«. I ne samo da je ugrožen goli život ljudi, nego se sprečava i

Вратили „Шинвоз“

Агенција за приватизацију раскинула купопродајне уговор, јер Небојана Ивковић није испунила обавезу да инвестира у културно предузеће

Београд – Агенција за приватизацију раскинула је уговор о продаји друштвеног капитала приватном „Шинвоз“ који је обавезан да финансира Београдски Народни Театар. Ивковић није испунио обавезу да инвестира у културно предузеће, а што четири месеца пре, радило је у сени ангажмана у процесу његовог доношења.

У обрачунама раскида уговора, који је потписан 14. новembra, наводи се да је Ивковић, према условима обавеза, био дужан да у фабрику инвестира 17,97 милиона динара до 15. јуна у изградњу простора и до 15. новembra, али се да до краја у roku од 15 месеци достави Агенцији потпуно изградњено предузеће.

На основу разговora са једним из уgovornika се види да је Ивковић, према условима обавеза, био дужан да у фабрику инвестира 17,97 милиона динара до 15. јуна у изградњу простора и до 15. новembra, али се да до краја у roku од 15 месеци достави Агенцији потпуно изградњено предузеће.

Ивковић, који је обавезан да финансира Београдски Народни Театар, није испунио обавезу да инвестира у културно предузеће, а што четири месеца пре, радило је у сени ангажмана у процесу његовог доношења.

„Шинвоз“ је био намењен за изградњу простора и до 15. јуна, али се да до краја у roku од 15 месеци достави Агенцији потпуно изградњено предузеће.

У изјави „Шинвоза“ приватизација Промисленог завода Машиноград је једна од многих мера које ће се предузети да се ојача приватна иницијатива у приватној индустрији. „Шинвоз“ је био намењен за изградњу простора и до 15. јуна, али се да до краја у roku од 15 месеци достави Агенцији потпуно изградњено предузеће.

Radnici „Шинвоза“ на седмичном protestu у Београду. Фото: Р. Стефановић

предузећа, како бисмо се припремили за приватизацију. Агенција је на Тргу револуције отишла да види уопште радње на сталним постројкама како би надокнадили губитке, при чему УНПЗНБ, могло да ура-

ди стотак део посла, док ми споро стичемо да је у приватизацији и касније приватној „Шинвоз“ био један од многих разлога – рекао је Јаковић.

Б. Стефановић

uspostavljanje normalne države u kojoj postoje jasne norme – pravne, etičke i političke – koje regulišu svojinu, »svet rada« i način vladanja. Očigledno, onima najmoćnijima – i finansijski i politički – odgovara stanje bezdržavlja u kojem nema polaganja računa – i za zločine i za pljačku, i za tok i ishod tranzicije.

A razloga za očaj ima i previše, ne samo zbog jačanja snaga starog režima nego i zbog rigidnog insistiranja na svojoj ideologiji i propagandi »uterivanja u divlji kapitalizam«, mimo jasnih svojinskih i drugih ustavnih, zakonskih i etičkih normi kakve poznaje i sam kapitalizam.

Ako protesti radnika akcionara o kojima je ovde bilo reči i nisu doneli opipljive i neposredne koristi njima samima, mogu biti od nemale koristi u pokretanju ozbiljnijeg javnog interesa za njihovu borbu za načelno regulisanje svojine i civilizovane odnose među vlasnicima i suvlasnicima, a ne samo za njihovo stradanje, do pogibelji. Tek kada i država preuzme svoj deo odgovornosti za svoje vlasništvo, i prestane da svu odgovornost prevaljuje na ostale vlasnike i radnike, inače bolna i rizična tranzicija može biti lišena viška rizika i prestati da bude vrelo očaja od kojeg se ljudi dramatično otimaju.

Mada se od ljudi koji se otimaju od očaja to nije moglo očekivati, oni opominju na velike rizike od opasnosti vlasničke isključivosti i bezobzirnosti, i sugerišu potrebu ravnoteže različitih ideja, normi i uverenja, kako bi se izbeglo da se bilo ko smatra »suvišnim ljudima«, što je oduvek bio oslonac raznih totalitarnih sistema. A kada se ova crta pređe, smisleno je razmišljati o slobodi i demokratiji i delati u tom smeru, i u Srbiji, danas i sutra.

Autor je diplomirani pravnik i doktor sociologije